

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/9172,Miedzynarodowe-symposium-Od-Wolnej-Europy-do-Wolnej-Polski-Komitet-Wolnej-Europy.html>
03.05.2024, 08:40

Międzynarodowe sympozjum „Od Wolnej Europy do Wolnej Polski. Komitet Wolnej Europy w czasie zimnej wojny” - Uniwersytet Gdański, 5-6 września 2014

Dwudniowe sympozjum, które zorganizowane zostało we współpracy pomiędzy Wydziałem Historycznym UG, Europejskim Centrum Solidarności i Instytutem Pamięci Narodowej odbyło się w dniach 5-6 września 2014 na Uniwersytecie Gdańskim. Na obrady przyjechało ponad pięćdziesięciu specjalnie w tym celu zaproszonych uczestników - naukowców i archiwistów z jedenastu krajów świata, w tym ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Holandii, Francji, Niemiec, Węgier, Słowacji, Czech, a także z Chin. Wśród uczestników znaleźli się też badacze z polskich ośrodków naukowych i archiwów. Sympozjum składało się z pięciu paneli dyskusyjnych, które poprowadzili Jakub Tyszkiewicz, A. Ross Johnson, Katalin Kádár Lynn, Władysław Bułhak i Giles Scott-Smith. Badacze wzięli także udział w warsztatach, których przewodniczącym był Giles Scott-Smith, a sprawozdawcą Nick Siekierski. Poza uczestnikami wymienionymi w programie do Gdańska przyjechali goście z kraju i zagranicy zainteresowani szczególną problematyką sympozjum.



Obrady sympozjum, które odbywały się pod Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Bronisława Komorowskiego otworzyli przedstawiciele organizatorów: Prorektor ds. Studenckich UG – prof. UG dr hab. Józef Arno Włodarski, Dyrektor Europejskiego Centrum Solidarności – Basil Kerski, Prezes IPN – dr Łukasz Kamiński oraz Dziekan Wydziału Historycznego UG – prof. dr hab. Wiesław Długokęcki, który odczytał list przesłany organizatorom przez Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta – Sławomira Rybickiego.

Następnie Witold Dzielski z Departamentu Ameryki w Ministerstwie Spraw Zagranicznych powitał zgromadzonych i odczytał list od Leszka Soczewicy, Podsekretarza Stanu w MSZ.

W pierwszym dniu sympozjum (piątek, 5 IX 2014) odbyły się obrady w ramach czterech sesji: „Uchodźcy polityczni a amerykańska polityka zagraniczna w pierwszych latach zimnej wojny”; „ Początki Komitetu Wolnej Europy i uruchomienie Radia Wolna Europa”; „Programy wsparcia dla uchodźców politycznych prowadzone przez KWE”; „Od ulotek po książki: programy dystrybucji słowa drukowanego prowadzone przez KWE”. Pierwsza z nich dotyczyła związków pomiędzy zimnowojennymi uchodźcami politycznymi a amerykańskim rządem i wywiadem. W kolejnych panelach debatowano o rozgłośniach narodowych Radia Wolna Europa (polskiej, rumuńskiej, czechosłowackiej, węgierskiej), a następnie o środkowoeuropejskich komitetach narodowych w USA, które były wspierane przez KWE. Scharakteryzowano między innymi komitety złożone z przedstawicieli państw bałtyckich, Węgier, Rumunii i Czechosłowacji. Ostatnia sesja tego dnia miała wyjątkowy charakter, bowiem do grona naukowców dołączyli uczestnicy wydarzeń – świadkowie historii. Po wprowadzeniu teoretycznym, dotyczącym publikacji drugiego obiegu, zgromadzeni mogli wysłuchać osobistych relacji związanych z drukiem publikacji zakazanych za żelazną kurtyną, przemytem wydawnictw do kraju i ich dalszą dystrybucją.

Sobotnie obrady uświetniło przybycie **ambasadora USA w Polsce - Stephen D. Mulla**, który specjalnie w tym celu przyjechał do Gdańska. Wystąpienie ambasadora Stanów Zjednoczonych dotyczyło działań prowadzonych przez dyplomację amerykańską w celu wspierania wolnych mediów w Europie Środkowo-Wschodniej – dawniej i dziś. Znany z bardzo efektywnego wykorzystania współczesnych środków komunikacji społecznej Stephen D. Mull odwoływał się do swoich doświadczeń z lat 80., kiedy to aktywnie angażował się w pomoc polskiej opozycji. Jego wystąpienie stanowiło znakomity wstęp do dyskusji nad znaczeniem dostępu do informacji w czasach zimnej wojny, co stanowiło przedmiot debaty w ramach ostatniej sesji: „Krucjata wolności: znaczenie w Ameryce i za żelazną kurtyną”.

W samo południe na kampus Uniwersytetu Gdańskiego przybył gość specjalny sympozjum – **Prezydent Estonii - Toomas Hendrik Ilves**, który na zaproszenie organizatorów specjalnie w tym celu przyjechał do Polski. Wygłosił on znakomity wykład, w którym wskazywał na niezmiennie zagrożenia w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i podkreślał konieczność europejskiej solidarności w obronie państw – ofiar agresji.

Dzięki współpracy z wydawcami w trakcie obrad sympozjum można było zapoznać się najnowszymi publikacjami dotyczącymi diskutowanej problematyki, zarówno z Polski i Europy, jak i ze Stanów Zjednoczonych.

Wsparcie w organizacji tego wyjątkowego, światowego spotkania badaczy dziejów zimnej wojny w Gdańsku – „mieście wolności” – zaoferowało Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. Ponadto partnerami organizatorów zostały znane i cenione instytucje zajmujące się gromadzeniem, przechowywaniem i badaniem materiałów archiwalnych dotyczących tej

problematyki z Europy i Stanów Zjednoczonych: Instytut Hoovera z Uniwersytetu Stanforda (Hoover Institution, Stanford University), Archiwum Społeczeństwa Otwartego (Open Society Archives) z Uniwersytetu Środkowoeuropejskiego w Budapeszcie (Central European University), Centrum Wilsona z Waszyngtonu (Wilson Center), Uniwersytet w Lejdzie (Universiteit Leiden). Partnerem organizatorów jest także wydawnictwo Helena History Press ze Stanów Zjednoczonych.

Patronat medialny nad spotkaniem badaczy dziejów Komitetu Wolnej Europy objęło Polskie Radio, które na swoich stronach internetowych prowadzi specjalny portal poświęcony dziejom rozgłośni polskiej Radia Wolna Europa (www.wolnaeuropa.polskieradio.pl). Polskie Radio zamieściło na swoich stronach internetowych relację z symposium: <http://www.polskieradio.pl/13/53/Artykul/1224306,Od-Wolnej-Europy-do-Wolnej-Polski-Komitet-Wolnej-Europy-w-czasie-zimnej-wojny->

Całość obrad, tłumaczona na język polski, jest dostępna w Internecie na stronie IPN TV: <https://new.livestream.com/ipn-live/free> Raport z konferencji wkrótce zostanie opublikowany na stronie partnera konferencji: Woodrow Wilson International Centre.

PLIKI DO POBRANIA

[Program symposium \(pdf, 4.68 MB\)](#)